

Komentaras

2014 10 28

Pinganti nafta keičia žaidimo taisykles

Naftos rinkos vektoriai per pastarąjį pusmetį pasikeitė kardinaliai ir iš principo sujaukė daugelio suinteresuotų šalių planus. Nuo birželį fiksuotos 115 USD/bbl viršukalnės Brent rūšies nafta atpigo 28 proc. iki 83,8 USD/bbl spalio viduryje. Tai – žemiausias lygis per pastaruosius ketverius metus, tačiau vargu ar dugnas.

Naftos gavybos ir vartojimo balansų duomenys byloja, kad brangios energijos laikai slysta užmarštin. Tarptautinė energijos agentūra (IEA) pastarųjų poros mėnesių ataskaitose pagaliau pripažino, kad nepakankamai įvertino JAV skalūnų naftos pasiūlos potencialą bei, priešingai, stipriai pervertino naftos vartojimo Kinijoje augimo perspektyvas. Dėl to IEA teko pakoreguoti naftos paklausos įverčius tiek šiems, tiek 2015 m. ir tuo nubrėžti naftos kainai rodyklę žemyn. O iš pasiūlos pusės atsiradus rimtam žaidėjui – JAV – naftos rinkoje vyksta įtakos karai, kuriuose rinkos senbuviai, OPEC su Saudo Arabija priešaky, nėra linkę užleisti pozicijų. JAV šiomet pralenkė Rusiją ir tapo stambiausia naftos gavėja pasaulyje. Nuo 2008 m. iki 2014 m. naftos gavyba JAV išaugo 68,5 proc. iki 11,7 barelių per parą, o šios šalies svoris bendroje naftos pasiūloje per šį laikotarpį šoktelėjo nuo 8,6 iki 13,8 proc.

Natūralu, kad pinganti nafta paskui save tempia žemyn ir naftą eksportuojančių valstybių biudžeto pajamas. Naftos kainai ilgesniam laikotarpiui slystelėjus žemiau 90 USD/bbl, su fiskaliniais disbalansais susidurs Iranas, Irakas, Rusija ir Saudo Arabija. Vieša paslaptis, kad pigi nafta – Rusijos viešųjų finansų Achilo kulnas. Nafta, dujos ir jų produktai sudaro apie 68 proc. viso Rusijos eksporto, tad naftai pingant eksporto pajamos mažėja ir santykinai išauga importo kaštai. O suprastėjusi išorės pozicija verčia rublį toliau pigti, mažina Rusijos gyventojų perkamąją galią ir verčia kilpą šiam leisgyviui arkliukui, kuris vienas vis dar bando tempti į klimpusį ūkio vežimą. Be to, naftos pinigai sudaro apie 45 proc. Rusijos biudžeto pajamų, o ateinančių metų planas sudėliotas 100 USD/bbl naftos kainos scenarijui. Žinoma, aukštų naftos kainų era sunešė Rusijos valdžiai solidų rezervą, tad kurį laiką erdvės manevrui ji turi.

Krentanti naftos kaina sumaišė ne tik naftą eksportuojančių šalių kortas. Ji ypač nepalanki su defliacija flirtuojančiai Eurozonai. Regiono metinė infliacija rugsėjį smuko iki 0,3 proc., dar labiau nutoldama nuo ECB kainų stabilumo tikslo. Jei naftos kainos tokios ir išliktų, neigiamas tiesioginis poveikis Eurozonos metinei infliacijai siektų net apie 0,5 proc. punkto. Tad, manome, kad defliacijos Eurozonai išvengti nepavyks ir ECB bus priverstas neapsiriboti iki šiol pristatytomis monetarinio skatinimo priemonėmis.

Kas iš viso to mums? Pirma, pigesni degalai. Tiesa, naftos kainos kritimą mums silpnina brangstantis doleris. Tačiau tai atmetus, nafta vis tiek per metus atpigo 16 proc. Tuo tarpu, EK duomenimis, Euro-Super 95 degalų kaina Lietuvoje be mokesčių per metus krito 5 proc., o su mokesčiais – tik 3 proc. Matome, kad nemažai to poveikio pasilieka tarpinėse stotelėse tarp žalios naftos ir automobilio bako. Antra, Rusijos rinka Lietuvai vis dar išlieka reikšminga, nes į ją eksportuojame ne tik uždraustus maisto produktus, tad pingantis rublis ir mažėjanti jos vidaus paklausa Lietuvai nėra palanki. Galiausiai, dėl numatomų ECB monetarinių sprendimų ir toliau mėgausimės krentančio euro, pigių pinigų ir žemų palūkanų normų aplinka.

Indrė Genytė-Pikčienė

Vyriausioji analitikė

Mob. tel.: +370 620 78373

Ekonominių tyrimų padalinys | Rinkų tarnyba